

De muntslag van Elymais

Situering van Elymais aan de Perzische Golf (kaart: wfltd.com)

Bij de bestudering van de Hellenistische muntslag in Perzië, dient naast de muntslag van de Parthen, ook deze van hun vazalstaten bestudeerd te worden. De belangrijkste vazalstaten waren Persis, Characene en ... Elymais (afgeleid van *Elam*).

Elymais was een koninkrijk met als belangrijkste steden (en muntplaatsen) *Susa* en *Seleucia on the Hedyphon* in het huidige Khuzestan in Iran aan de Perzische-Arabische Golf. Het koninkrijk bestond uit drie provincies: Massabatice (het latere Masabadhan), Corbiane en Gabiane.

De koningen van Elymais sloegen munten vanaf ongeveer 147 vC tot hun nederlaag tegen de Sassaniden in 228 nC.

Enkele bronnen ter bestudering van de geschiedenis en de muntslag:

- P.A. van't Haaff, *Catalogue of Elymaean Coinage*, CNG, 2007.
- G.R.F. Assar, *History and Coinage of Elymais during 150/149 – 122/121*, Name-ye Iran –e Bastan, The International Journal of Ancient Iranian Studies 4 (2): 27-91, 2005.
- D.T. Potts, *The archaeology of Elam, Formation and Transformation of an Ancient Iranian State*, Cambridge World Archaeology, Cambridge, 1999.
- M. Alram, *Nomina Propria Iranica in Nummis*, Materialgrundlagen zu den iranischen personennamen auf Antiken Münze. Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie.
- Hasan Pakzadian, *The Coins of Elymais*, Tehran, 2007
- Khodadad Rezakhani, *Elymais*, in: Bradley R. Nelson (Ed.) *Numismatic Art of Persia, The Sunrise Collection, Part I: Ancient – 650 BC to AD 650*, 223-231, CNG, Lancaster/London, 2011.
- Edward E. Cohen, *Dated Coins of Antiquity*, CNG, Lancaster/London, 2011 (Elymais: 295-300).
- Josef Wiesehöfer, *"Ancient Persia from 550 BC to 650 AD"*, vertaald door Azizeh Azodi, I.B.Tauris Publishers, London, 1996.
- Chris Hopkins: www.parthia.com

De tentoonstelling bevat 56 munten, waarvan enkele werden geïllustreerd in het standaardwerk van P.A. van't Haaff 'Catalogue of Elymaean Coinage' (CNG, 2007). en is opgedeeld in drie periodes.

- (1) Ca. 148/7 – ca. 127 vC: de vroege Kamnaskirid dynastie, de Parthische onderkoning en de rebellen
- (2) Ca. 82/1 – 33/2 vC : de latere Kamnaskirid dynastie
- (3) Ca. 25 vC – 228 nC : de Elymaische Parthische dynastie

Periode I ca. 148/7 – ca. 127 vC

Koningen:

- koning Kamnaskires I Megas Soter (ca. 147- c.145 vC)

- koning Kamnaskires II Nikephoros (ca. 145- C. 139 vC)
- usurpator Okkonapses (ca. 144/3 vC)
- Tigraios (c. 138/7- ca. 133/2 vC)
- (onder)koning Phraates, zoon van de Parthische koning Mithradates I (ca. 132-127 vC)
- usurpator Darius (voor ca. 127/6 vC)

De muntslag van deze koningen bestaat uit zilveren drachmen en tetradrachmen.

(1) Kamnaskires II. Nikephoros, zilveren tetradrachme (14,57g). Susa. Vs.: hoofd met diadeem naar rechts, links monogram CA. Kz: ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ], Apollo met pijl en boog zit naar links op een omphalos. 14,60g (ex Gorny & Mosch veiling 176 (10/03/2009) lot 1414) Ref. Van't Haaff type 2.1.1-4. Alram 431.

Periode II: Ca. 82/1 – 33/2 vC

koningen

- Kamnaskires III (ca. 82/1- ca. 74/3 vC) met koningin Anzaze
- Kamnaskires IV (ca. 63/2 – 54/3 vC)
- Kamnaskires V (ca. 54/3 - ca. 33/2 vC)

De muntslag van deze koningen bestaat uit zilveren of biljoenen tetradrachmen, drachmen, hemidrachmen, obolen en hemiobolen.

(2) Kamnaskires III en Anzaze, ca. 82/1 – 73/2 vC. zilveren drachme, 3,45g
Vz: buste van de koning met diadeem en koningin met kroon (stephane) naar links.
Kz: zittende Zeus of Belos op een troon naar links met een kleine Nike op zijn rechterhand en een scepter in zijn linkerhand, omschrift: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΝΖΑΖΗΣ
Ref. Van't Haaff type 7.1.2.5

(3) Kamnaskires V, ca. 54/3 – 33/2 vC, zilveren tetradrachme, 27 mm, 15,36g
Vz: buste van de koning met diadeem naar links, anker en ster rechts.
Kz: buste met diadeem naar links, omschrift: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ ΤΟΥ ΕΓ ΒΑΣΙΛΙΣΩΣ ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ
Ref: van't Haaff type 9.1 Sunrise 481

(4) Kamnaskires V, ca. 54/3 – 33/2 vC, zilveren drachme, 3,93g
 Vz: buste van de koning met diadeem naar links, anker en ster rechts.
 Kz: buste met diadeem naar links, omschrift: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ ΤΟΥ ΕΓ ΒΑΣΙΛΙΣΩΣ ΚΑΜΝΑΣΚΙΡΟΥ
 Ref: van't Haaff type 9.1.2.3var (zd)

(5 – 6) Kamnaskires V, ca. 54/3 – 33/2 vC, 2 zilveren hemidrachmen, 1,54g en 1,49g
 Vz: buste van de koning met diadeem naar links, (anker en ster rechts off flan?).
 Kz: buste met diadeem naar links, fragmentarisch omschrift.
 Ref: van't Haaff type 9.1.3.3/4

Periode III ca. 25 vC – 228 nC

koningen

- Niet-geïdentificeerde Parthische koning
- Orodes I
- Kamnaskires-Orodes
- Orodes II
- Phraates
- Osroes
- Orodes III
- Orodes IV
- Orodes V
- Prince A
- Prince B
- Niet-geïdentificeerde koning

De bronzen munten (drachmen en tetradrachmen), vermelden geen datum en slecht leesbare opschriften waardoor hun attributie en chronologie onzeker is.

(7) Vroege Parthische koningen (laat 1ste eeuw vC – begin 2de eeuw nC), bronzen tetradrachme, 15,68g
 Vz: buste van de koning naar links, anker rechts, ster en maan erboven.
 Kz: buste naar links, onleesbaar omschrift.
 Ref. Van 't Haaff type 10.4.1.1

(8 - 9) Vroege Parthische koningen (laat 1ste eeuw vC – begin 2de eeuw nC), bronzen drachme, 3,53g en 3,86g

Vz: buste van de koning naar links, anker rechts, ster en maan erboven.

Kz: buste naar links, omschrift

Ref: Van't Haaff Type 10.4.2-2A.b (links: deze munt)

(10 – 56) Nog enkele voorbeelden :

200%

Orodes II (begin tot midden 2de eeuw nC)

Bronzen drachme, 3,54g

Van 't Haaff Type 13.2.1-1B

Orodes II (begin tot midden 2de eeuw nC)

Bronzen drachme, 3,91g

Van't Haaff Type 13.2.1-2B var ("konische" tiara)

Het "anker" is een herkenbaar symbool voor de vorsten van Elymais. Op de munten staat dit symbool bijna altijd op de munten, soms zelfs in de tiara!

Gedeeltelijke buste van een koning, Masjid-i Solaiman (von Gall 1980, Abb.2)

Orodes IV (ca. 2de eeuw nC)

Bronzen drachme, 2,28g

Van 't Haaff 17.1.1-2b.var (zonder anker: off flan), duidelijke parelrand.

Patrick Pasmans

www.muntmeester.be

E: diest44@hotmail.com